

Нетудихата К.Л.,

к.е.н.,

доцент кафедри фінансів і кредиту,

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

РОЗВИТОК ЛОМБАРДІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. У статті відображено результати дослідження тенденцій розвитку ломбардів як суб'єктів ринку фінансових послуг в Україні. Зроблено акценти на їх кредитній діяльності в умовах кризи. Розкрито основні конкурентні переваги ломбардів на ринку. За результатами економетричного моделювання виявлено суттєвий вплив макроекономічних чинників на динаміку обсягів наданих ними кредитів.

Ключові слова: ломбарди, ринок фінансових послуг, кредити, криза.

Постановка проблеми. Ломбарди постійно відіграють важливу соціально-економічну роль у житті суспільства. Надаючи послуги з короткострокового кредитування громадянам, ломбарди задовольняють відповідні потреби різних верств населення, сприяють підтримці його життєвого рівня, зменшують соціальну напругу в країні, а також забезпечують підвищення платоспроможного попиту на товари та послуги в цілому. Виникає необхідність розбудови широкої мережі ломбардів та ломбардної інфраструктури. В умовах кризи, яка сьогодні розгортається в Україні, більшість суб'єктів ринку фінансових послуг скорочує свою діяльність, зокрема кредитну. Ломбарди, навпроти, активно нарощують свою присутність на ринку, використовуючи свої природні конкурентні переваги. Сьогодні роль ломбардів у житті українців тільки зростає, що вимагає проведення окремого дослідження тенденцій їх розвитку в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку ломбардів як суб'єктів ринку фінансових послуг в Україні присвячено наукові праці Авдєєвої Ю.С., Бачо Р.Й., Внукової Н.М., Гонти О.І., Ксьондз С.М., Леваєвої Л.Ю., Левченко В.П., Медвідь С.М., Парандій О.В. та ін. Проте динаміка

розвитку постійно змінюється, з'являються нові тенденції, які потрібно постійно вивчати для формування інструментів державної політики регулювання ломбардного бізнесу.

Мета статті полягає у дослідженні тенденцій розвитку ломбардів як суб'єктів ринку фінансових послуг, виявленні макроекономічних чинників, що визначають динаміку обсягів наданих ними кредитів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ломбард як суб'єкт ринку фінансових послуг надає на власний ризик фінансові кредити фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів, під заставу майна на визначений строк та під процент, а також надає супутні послуги. До останніх належать: оцінка заставленого майна; надання посередницьких послуг зі страхування предмета застави на підставі агентського договору зі страховою компанією; реалізація заставленого майна відповідно до чинного законодавства та умов договору [1].

Попит на послуги ломбардів постійно зростає, що сприяє збільшенню кількості даних суб'єктів на ринку. Про це свідчать дані звітів Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [2]. Так, кількість ломбардів у 2008–2015 рр. зросла з 309 до 482, або на 55,9%. Натомість, основні конкуренти на ринку кредитування зменшили свою присутність за цей період. Так, кількість банків скоротилася зі 175 до 117, або на 33,1%, а кредитних спілок – із 800 до 588, або на 26,5%. Такі тенденції можна пояснити тим, що фінансово-економічні кризи 2008–2009 рр. та 2014 р. – дотепер суттєво похитнули позиції банківських установ та інших кредитних організацій, а для ломбардів створили сприятливі умови для розвитку та розширення ринку.

Далі проведемо детальний аналіз основних показників, що характеризують розвиток ломбардів, за трьома періодами.

Таблиця 1

Показники діяльності ломбардів у 2007–2015 рр.

Показники	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість ломбардів (на кінець періоду)	309	314	373	426	456	473	479	477	482
Сума наданих фінансових кредитів під заставу (млн. грн.)	1404	2126	3505	5503	7325	8945	8368	8410	12459
Кількість наданих фінансових кредитів під заставу, тис. шт.	3913	4907	6758	9247	9388	12267	12131	10930	10600
Сума погашених фінансових кредитів (млн. грн.)	1369	1984	3370	5364	7261	8761	8347	8202	12155
Погашено за рахунок майна, наданого в заставу (млн. грн.)	111	188	240	452	644	670	602	660	842
Середньозважена річна процентна ставка за кредитами, %	н.д.	н.д.	251,1	216,5	214,5	211	211,1	215,6	184,3
Середній розмір кредиту (грн.)	367,6	433,4	518,6	595,1	780,2	729,2	689,8	769,5	1175,4

Джерело: складено за даними [2]

В основі часового розподілу знаходиться критерій загального соціально-економічного стану країни (2008–2009 рр. – кризовий, 2010–2013 рр. – посткризовий, 2014 р. – дотепер – кризовий). Основні показники діяльності ломбардів як суб'єктів ринку фінансових послуг наведено в табл. 1.

Протягом перших трьох кварталів 2008 р. економіка країни демонструвала досить стійкі позитивні темпи розвитку. Однак розгортання світової фінансово-економічної кризи спровокувало у четвертому кварталі погіршення економічної ситуації в Україні. Так, відбулося падіння ВВП, обсягів виробництва промисловості, доходів населення, мало місце наростання дестабілізації у фінансовій сфері, зовнішньоекономічній діяльності тощо. Безумовно, це вплинуло і на діяльність ломбардів.

Оскільки в умовах нестабільності економіки, фінансово-економічних криз комерційні банки зменшують свої програми з кредитування населення та малого бізнесу, фізичні особи, втративши доступ до швидких банківських кредитів, вимушені звертатися до послуг ломбардів, які виконують функцію певного соціально-економічного «стабілізатора», тим самим зменшують соціальну напругу у суспільстві та підвищують платоспроможний попит на товари та послуги.

У 2008–2009 рр. кількість ломбардів зросла на 64 одиниці, або на 20,7%, і становила 373. Сума наданих фінансових кредитів під заставу збільшилася з

1 404 до 3 505 млн. грн. У 2008 р. вона зросла на 51,42%, у наступному періоді – на 64,86%. Аналогічний тренд показала і кількість наданих фінансових кредитів під заставу. Вона зросла з 3 913 до 6 758 тис. шт. Отже, попит на послуги ломбардів зростає. Це пояснюється, з одного боку, погіршенням доступу до позик банківських та небанківських кредитних установ, з іншого – швидкістю, простотою та надійністю операцій, що здійснюють ломбарди, лояльними умовами кредитування, гнучкою системою знижок, а також короткими термінами кредитів.

Сума погашених фінансових кредитів практично відповідає сумі наданих позик. Це свідчить про високу оборотність капіталу ломбардів, що пов'язано з коротким терміном надання кредитів через досить високу процентну ставку. Так, у 2009 р. середньозважена річна процентна ставка за кредитами стано-

вила 251,1%. Окрім того, довгострокова заборгованість клієнта не може виникнути. Якщо боржник не платить відсотки або не може виплатити суму застави в певний термін, ломбард забирає заставу та продає її, щоб покрити витрати. У гіршому випадку клієнт утрачає свою річ, але після її продажу він вільний від зобов'язань перед ломбардом. Обсяг погашених кредитів за рахунок майна, наданого у заставу, зріс у 2008 р. на 77 млн. грн., у наступному – на 52 млн. грн., і становив 240 млн. грн. Частка даних позик у загальній сумі погашених фінансових кредитів коливалася в межах 7,12–9,48%, що є в принципі незначною.

Ломбарди залишалися орієнтованими на видачу дрібних та короткострокових кредитів. Середній їх розмір у 2008 р. становив 433,4 грн., у 2009 р. – 518,6 грн. За два роки він зріс на 41%.

Виходячи з даних, наведених у табл. 2, бачимо, що впродовж даного періоду мало місце зростання обсягу наданих фінансових кредитів за таким видом застави, як вироби із дорогоцінних металів та каміння, майже в 1,4 рази. У 2008 р. він зріс до 1 730 млн. грн., у наступному – до 3 168 млн. грн. Частка цих позик у загальній сумі збільшилася до 90,4%, тобто почали активно обирати як заставу найбільш ліквідне майно. Натомість суттєво зменшилися кредити під заставу іншого майна. Якщо в 2007 р. вони становили 388 млн. грн., то в наступних роках – 84 та 87 млн. грн. Результати детального аналізу структури позик із даною заставою свідчать, що таке падіння було наслідком скорочення обсягів кредитів під цінні папери.

Разом зі зростанням кількості ломбардів та попиту на надані ними послуги на ринку в 2008–2009 рр. збільшувалися значення таких показників фінансового стану, як: статутний капітал – у 4,5 рази, власний капітал – у 3,6 рази, дебіторська заборгованість – у 2,4 рази, зокрема за наданими фінансовими кредитами – у 2,6 рази. Обсяг активів по балансу зріс із 368 млн. грн. до 619 млн. грн., або на 68,21%. Зростання такими високими темпами статутного та власного капіталів на фоні збільшення суми наданих фінансових кредитів під заставу у 2,5 рази свідчить, що у власників ломбардів були занадто оптимістичні очікування щодо перспектив розвитку ринку, які так і не реалізувалися. Крім того, є й позитивний момент: власники підвищили фінансову стійкість установ. Співвідношення власного капіталу до активів зросло з 0,26 до 0,56.

Таблиця 2

Обсяг наданих фінансових кредитів за видами застави в 2007–2015 рр.

Види застави, млн. грн.	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
виробів із дорогоцінних металів та каміння	1298	1730	3168	5092	6689	8067	7275	7101	10559
побутової техніки	253	291	234	365	565	815	1047	1269	1860
автомобілів	3	6	7	20	28	36	19	20	24
нерухомості	13	15	9	10	10	14	13	8	3
іншого майна	388	84	87	16	33	13	14	12	13
Всього	1955	2126	3505	5503	7325	8945	8368	8410	12459
Види застави, %	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
виробів із дорогоцінних металів та каміння	66,4	81,4	90,4	92,5	91,3	90,2	86,9	84,4	84,7
побутової техніки	12,9	13,7	6,7	6,6	7,7	9,1	12,5	15,1	14,9
автомобілів	0,2	0,3	0,2	0,4	0,4	0,4	0,2	0,2	0,2
нерухомості	0,7	0,7	0,3	0,2	0,1	0,2	0,2	0,1	0,0
іншого майна	19,8	4,0	2,5	0,3	0,5	0,1	0,2	0,1	0,1
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: складено за даними [2]

Слід указати на тенденції до падіння значень певних показників у 2009 р. Так, скоротився нерозподілений прибуток із 46 до 43 млн. грн. через його реінвестування у розвиток діяльності фінансових установ. А також зменшилися залучені кошти на платній та безоплатній основі з 94 до 80 млн. грн., що було зумовлено скороченням обсягів залучених ресурсів від банків, юридичних та фізичних осіб. Це пояснюється падінням попиту на такі запозичення з боку ломбардів через прискорення процесів їх капіталізації, тобто нарощення власного капіталу, і відповідного заміщення залучених коштів власними.

У посткризовий період 2010–2013 рр. мало місце певне відновлення вітчизняної економіки та підвищення рівня доходів населення. Протягом даного періоду кількість ломбардів збільшилася з 373 до 479. Обсяг фінансових кредитів, наданих під заставу, зріс у 2,4 рази. У 2013 р. їх видали на 8 368 млн. грн., а кількість таких кредитів становила вже 12 267 тис. шт. Отже, попит на послуги ломбардів продовжував зростати й у посткризовий період. Звичайно, комерційні банки та небанківські кредитні установи посилювали конкуренцію з ломбардами за рахунок запровадження нових систем швидких кредитів. Але за ломбардами й у посткризовий період залишилися суттєві переваги над іншими суб'єктами ринку.

Середньозважена річна процентна ставка за кредитами зменшувалася і в 2013 р. становила 211,1%. Обсяг та кількість погашених кредитів за рахунок майна, наданого в заставу, зростає. Однак частка даних позик у загальній сумі погашених фінансових кредитів коливалася в межах 7,21–8,87%, що практично відповідає її значенням у кризовий період. Середній розмір кредитів зростає. Якщо в 2009 р. він становив 518,6 грн., то в 2013 р. – 689,8 грн. Ломбарди надалі спеціалізувалися на наданні невеликих позик.

У 2010–2013 рр. постійно зростає обсяг наданих фінансових кредитів за такими видами застави, як вироби із дорогоцінних металів, каміння та побутова техніка. Натомість суми позичок під інші види застав (автомобілів, нерухомості, іншого майна) коливалися. Відбувалася трансформація портфелю позичок. Частка кредитів під заставу виробів із дорогоцінних металів та каміння у портфелі скоротилася (у 2010 р. – 92,5%, у 2013 р. – 86,9%), побутової техніки – зросла (6,6% та 12,5% відповідно). Частки кредитів під інші види застав були невеликими та несуттєво коливалися.

Протягом даного періоду ломбарди продовжили поліпшувати значення показників фінансового стану. Так, статутний капітал зріс у 2,5 рази, власний капітал – у 2,8 рази, дебітор-

ська заборгованість – у 2,8 рази, зокрема за наданими фінансовими кредитами – у 2,5 рази. Обсяг активів по балансу ломбардів збільшився у 2,4 рази і на кінець 2013 р. становив 1 518 млн. грн. Нерозподілений прибуток, який певним чином характеризує ефективність операцій ломбардів, зріс із 43 млн. грн. до 184 млн. грн., майже у 4,3 рази. Обсяг залучених коштів на платній та безоплатній основі збільшився з 80 до 179 млн. грн. за рахунок позичених фінансових ресурсів у банків та юридичних осіб, але їх питома вага у капіталі залишилася незначною, на рівні 11,6%.

Із 2014 р. через фінансово-економічні та військово-політичні чинники реальний і фінансовий сектори національної економіки демонструють негативні тенденції розвитку, рівень реальних доходів населення катастрофічно падає. Але в умовах кризи попит на послуги ломбардів продовжує зростати, що є прямим наслідком передусім зниження активності у сфері кредитування фізичних осіб їх основними конкурентами. Населення дуже закредитовано, а на фоні погіршення ситуації в економіці банки суттєво підвищили вимоги до позичальників, до того ж спостерігаються їх масове банкрутство та вихід із ринку. Кредитні спілки в цілому згортають свою діяльність. Так, за два останніх роки обсяг наданих ними позик скоротився майже на чверть. Відповідно, для населення ломбарди залишаються майже єдиною можливістю отримати позику.

Обсяг наданих фінансових кредитів під заставу в 2014 р. зріс на 0,50%, у наступному році – вже на 48,15%, їх обсяг становив 12 459 млн. грн. Збільшилася кількість відокремлених підрозділів ломбардів. Так, у 2014 р. їх кількість становила 4 946, у наступному – вже 5 672 одиниць. Слід указати, що за два роки зросли на 39,87% обсяги позик, які погашені за рахунок майна, наданого в заставу. Водночас їхня частка в загальній сумі наданих фінансових кредитів залишалася в межах 6,94–8,05% (як і в кращі попередні роки). Отже, позичальники навіть у складних умовах, коли рівень добробуту стрімко падає, не використовують ломбарди як місце «зливу» непотрібних речей та докладають необхідних, досить великих зусиль для погашення кредитів і повернення застави. Середньозважена річна процентна ставка за кредитами в 2014 р. становила 215,6%. У наступному році для стимулювання попиту на позики установи зменшили їх вартість, і остання вже становила 184,3%.

За два роки зросли позики під заставу виробів із дорогоцінних металів та каміння – на 45,14%, побутової техніки – на 77,65%, автомобілів – на 26,32%. Однак кредити під заставу нерухомості скоротилися на 76,92%. Частка кредитів під заставу

Таблиця 3

Показники фінансового стану ломбардів у 2007–2015 рр., млн. грн.

Показники	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Дебіторська заборгованість, у тому числі	151	253	369	567	825	1117	1045	1245	1758
за наданими фінансовими кредитами	120	211	314	455	669	904	808	949	1172
Статутний капітал	76	181	345	664	801	856	856	826	899
Резервний капітал	2	5	9	13	11	17	20	21	41
Нерозподілений прибуток	31	46	43	81	113	211	184	221	262
Власний капітал, усього	97	222	350	627	843	1035	995	970	1100
Залучені кошти на платній та безоплатній основі	68	94	80	81	137	181	179	201	180
Активи по балансу	368	525	619	888	1204	1558	1518	1710	2219

Джерело: складено за даними [2]

Результати регресійного аналізу моделі

Показники	Коефіцієнти	Стандартна похибка	t-статистика	Нижні 95%	Верхні 95%
DR _t	0,402	0,113	3,538	0,110	0,693
CGDP _t	-0,343	0,138	-2,490	-0,698	0,011
SPSSH _t	2,155	0,406	5,303	1,111	3,200

Джерело: розраховано за даними [2; 4; 5]

виробів із дорогоцінних металів та каміння у портфелі продюжувала зменшуватися (у 2013 р. – 86,9%, у 2015 р. – 84,7%), побутової техніки – зростати (12,5% та 14,9% відповідно). Як і раніше, частки позик під інші види застав залишаються невеликими. Слід указати, що застави у виді автомобілів та нерухомості є непопулярними, оскільки позичальники практично не залучають великі кредити через ломбарди та мають можливість звернутися до банківських установ, отримуючи кращі умови по кредитах за такими видами застав.

Незважаючи на кризові умови, у 2014–2015 рр. ломбарди наростили обсяги статутного капіталу на 5,02%, власного капіталу – на 10,55%, активів – на 46,18%, дебіторської заборгованості – на 68,23%. Вони відпрацювали досить ефективно в даний складний для країни період, про що свідчить зростання нерозподіленого прибутку в 2014 р. на 20,1% та у наступному році – на 18,6%. Обсяг залучених коштів на платній та безоплатній основі незначно коливався і на кінець 2015 р. становив 180 млн. грн. В їх структурі відбулося заміщення коштів банків на користь фінансових ресурсів юридичних осіб.

Разом із тим концентрація ринку послуг ломбардів є досить високою. Так, у 2008–2015 рр. питома вага перших п'яти суб'єктів ринку у загальному обсязі наданих кредитів знаходилася в межах 52,17–60,2%, перших ста – у межах 95,0–96,66%.

Отже, на діяльність ломбардів як кредитних установ на ринку фінансових послуг активно впливає соціально-економічна ситуація в країні. Для виявлення макроекономічних чинників, що визначають динаміку попиту на послуги ломбардів, відповідно, й динаміку обсягів наданих ними кредитів на ринку, застосуємо багатofакторну економетричну модель:

$$LC_t = \beta_0 + \beta_1 DEV_t + \beta_2 DR_t + \beta_3 CGDP_t + \beta_4 UN_t + \beta_5 SPSSH_t$$

де LC_t – сума наданих фінансових кредитів ломбардами під заставу (млрд. грн.); DEV_t – відносне відхилення (співвідношення) трендового ВВП від фактичного ВВП; DR_t – облікова ставка НБУ, %; CGDP_t – співвідношення кредитів, наданих комерційними банками, до номінального ВВП; UN_t – рівень безробіття (за методологією МОП), у % до економічно активного населення працездатного віку; SPSSH_t – частка пенсій, стипендій, соціальних допоміг у сукупних ресурсах домогосподарств, %.

Очікувані коефіцієнти: β_1 має негативне значення; β_2 – позитивне; β_3 – негативне; β_4 – негативне; β_5 – позитивне. Аналогічну модель застосовано нами для оцінки впливу макроекономічних чинників на розвиток інших суб'єктів ринку фінансових послуг – лізингових компаній [3, с. 212].

Для проведення регресійного аналізу моделі використано дані за десятирічний період (2006–2015 рр.) з офіційних джерел [2; 4; 5]. У табл. 4 представлено його результати після відсікання незначимих за t-статистикою незалежних змінних (DEV_t та UN_t) та константи (β_0).

Високі значення t-статистики мають три змінні: облікову ставку НБУ (DR_t), співвідношення кредитів, наданих комерційними банками, до номінального ВВП (CGDP_t) та частку пенсій,

стипендій, соціальних допоміг у сукупних ресурсах домогосподарств (SPSSH_t). Коефіцієнт детермінації становить 0,884. Технічні характеристики регресії є задовільними. Помилки специфікації або автокореляції залишків не виявлено.

Такі результати свідчать, що зі зростанням облікової ставки НБУ вільні фінансові ресурси в економіці стають більш дорогими. Відповідно, зростає вартість та ускладнюються умови позик, що надають конкуренти ломбардів. Відповідно, збільшується попит на кредити останніх, а отже, зростають обсяги наданих позик. І навпаки, зменшення облікової ставки приводить до скорочення попиту на позики та їх обсягів.

Зменшення співвідношення банківських кредитів до номінального ВВП свідчить, що дані установи згортають кредитну діяльність. У ломбардів з'являються можливості наростити свою присутність на ринку, чим вони постійно користуються, збільшуючи обсяги наданих позик. І навпаки, зростання даного співвідношення показує загострення конкуренції на кредитному ринку. Це позначається також на обсягах наданих фінансових кредитів ломбардами.

Зростання частки пенсій, стипендій, соціальних допоміг у сукупних ресурсах домогосподарств відображає погіршення структури доходів через зменшення можливостей у населення заробити в економіці. Таке зростання відображає реальне падіння доходів, а отже, формування передумов для звернення людей до ломбардів. Це, своєю чергою, збільшує попит на послуги даного суб'єкту ринку. Зменшення ж даної частки скорочує попит.

Висновки. Дві останні фінансово-економічні кризи створили для ломбардів сприятливі умови для розвитку та розширення своєї присутності на ринку фінансових послуг. Про це свідчить зростаюча динаміка всіх основних показників, що характеризують їхню діяльність, зокрема кількості даних установ, сум наданих та погашених кредитів, середнього розміру позик, обсягів статутного капіталу, активів, нерозподіленого прибутку. Позики видаються практично тільки під заставу виробів із дорогоцінних металів та каміння, побутової техніки. Процентна ставка залишається досить високою. В умовах двох криз ломбарди досить ефективно реалізують свої конкурентні переваги. Результати економетричного моделювання свідчать про суттєвий вплив макроекономічних чинників на динаміку попиту на кредитні послуги ломбардів. Політика НБУ через облікову ставку, кредитна активність комерційних банків та стан реальних доходів населення визначають динаміку обсягів наданих ними позик.

Література:

1. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України «Про затвердження Положення про порядок надання фінансових послуг ломбардами» № 3981 від 26.04.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0565-05>.
2. Річні звіти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2006–2015 роки

- [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/richni-zviti-nackomfipposlug.html>.
3. Нетудыхата К.Л. Аналіз динаміки розвитку лізингу в Україні / К.Л. Нетудыхата // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент». – 2015. – № 12. – С. 210–214.
 4. Процентні ставки рефінансування банків Національним банком України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.
 5. Демографічна та соціальна статистика / Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Нетудыхата К.Л. Развитие ломбардов как субъектов рынка финансовых услуг в современных условиях

Аннотация. В статье отражены результаты исследования тенденций развития ломбардов как субъектов рынка финансовых услуг в Украине. Сделаны акценты на их кредитной деятельности в условиях кризиса.

Раскрыты основные конкурентные преимущества ломбардов на рынке. По результатам эконометрического моделирования выявлено существенное влияние макроэкономических факторов на динамику объемов предоставляемых ими кредитов.

Ключевые слова: ломбарды, рынок финансовых услуг, кризис, кредиты.

Netudykhata K.L. Development of pawnshops as the subjects of financial services market in modern conditions

Summary. The results of the pawnshops study as the subjects of the financial services market in Ukraine are present in this article. We focused on their lending activity during the crisis. The basic competitive advantages of pawnshops in the market are discovered. The results of econometric modelling showed a strong influence of macroeconomic factors on the dynamics of their loans' volume.

Keywords: pawnshops, market of financial services, loans, crisis.